

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

TEKANYETSO YA PROFENSE

KEREITI 11

**SESOTHO PUO YA LAPENG
PHUPJANE 2024**

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 70

Pampiri ena e na le maqephe a 8.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

TATAISO YA HO TSHWAYA TEKOKUTLWISISO

- Kaha sepheo e le ho lekola kutlwisiso ya moithuti, mopeleto o fosahetseng le diphoso tsa puo karabong di se ke tsa nkelwa matshwao ntle le ha diphoso tseo di nyotobetsa moelelo/kutlwisiso. (Diphoso di nne di bontshwe)
- Ha mohlahlobuwa a sebedisitse mantswe a tswang puong e nngwe eo e seng ena a hlahlojwang ho yona, mantswe ao a se natswe, hape a se ke a nkelwa matshwao ha karabo e ntse e na le moelelo o utlwahalang. Leha ho le jwalo haeba lentswe le hlahang puong e nngwe le sebedisitswe temeng ebile le hlahella e le karabo e nepahetseng le fuwe matshwao.
- Bakeng sa potso e bulehileng, mohlahlobuwa a se ke a abelwa matshwao bakeng sa karabo ya E/TJHE kapa KE A DUMELA/HA KE DUMELE.
- Lebaka/Tshehetso ke yona e lokelang ho abelwa matshwao.
- Ho se fanwe ka matshwao bakeng sa NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLO. Lebaka/Tshehetso ke yona e lokelang ho abelwa matshwao.
- Ha karabo e hloka lentswe le le leng empa mohlahlobuwa a fane ka polelo e felletseng, a abelwe matshwao ha feela lentswe le nepahetseng le sehelletswe mola/qatsohisitswe.
- Ha potso e batla dintlha tse pedi/tharo, mohlahlobuwa yena a fane ka dintlha tse fetang tse boletsweng, ho tshwauwe tse pedi/tharo tse qalang.
- Amohela mantswe a hlahang dipuong tse sebediswang mabatoweng a fapaneng.
- Bakeng sa dipotso tse nang le kgetho, ananela tlhaku e emetseng karabo e nepahetseng kapa karabo e ngotsweng ka botlalo.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1**

- 1.1 Mofetshe wa matswele ✓
 • wa popelo
 • wa matshwafo
 • wa letlalo
[TSHWAYA E LE NNGWE FEELA] (1)
- 1.2 Basadi ba fetang 10 000 ba fumanwe ba na le Mofetshe ka selemo sa 2016. ✓ (1)
- 1.3 Hlahala e ata ka disele tse lobokaneng ka mora ho tlaila mosebetsi wa tsona. ✓ (1)
- 1.4 E iponahatsa ka tshwelesa letsweleng. ✓
 • Motho a ka fetoha mmala wa letlalo letsweleng. ✓
 • Tlhoko e sarolohileng ho ya mahlakoreng a fapaneng.
 • Ka tshwelesa ka lehafing.
[TSHWAYA TSE PEDI FEELA] (2)
- 1.5 Ngwanana ya qalang ho ya dinakong tsa hae pele ho dilemo tse 12. ✓
 • Batho bao lapeng ho nang le nalane ya motho ya kileng a tshwarwa ke yona. ✓
 • Mosadi ya yang dinakong ho fihlela a le dilemo tse 50.
 • Mosadi ya qalang ho ba le ngwana ka mora dilemo tse 35.
[TSHWAYA TSE PEDI FEELA] (2)
- 1.6 Ke ditaba tsa hore motho ha a ka hlokomela di tloha hore o na le kankere, na ka kgona ho phekolwa. ✓✓ (2)
- 1.7 Basadi ba batho ba batsho e ba hlasela ha ba le dilemong tse 40 mme ba makgowa bona e ba hlasela ha ba le dilemong tse 67. ✓✓ (2)
- 1.8 'Empa seo ha se bolele hore banna e ke ke ya ba diphofu.' ✓ (1)
- 1.9 Ke ntlha, hobane seo ke se totobaditsweng ke dipumano tsa National Cancer Registry. (2)
- 1.10 Hobane e le sephetho se tiisitsweng ke tlhahlobo e mehato meraro
 • Hobane e le sephetho sa teko e entsweng makgetlo a fetang bonngwe. ✓✓ (2)
- 1.11 Nnete, hobane ho itlhola nako le nako ho tla etsa hore e lemohuwe e sa le boemong bo qalang mme e phekolwe. ✓✓ (2)
- 1.12 D/ e hlasela basadi le banna ba dilemo ka ho fapana e sa kgethe. ✓✓ (2)

- 1.13 Ho ata ha lefu la kankere ho ka ama moruo wa naha ka hore ha basebetsi ba kula ba sa kgone ho ya mesebetsing, tlhahiso ya disebediswa, dijo, ditshebeletso jj e tla fokola, batsetedi ba tla baleha ebe tlala e aparela naha.

√√

[KARABO YA MORUTWANA E ANANELWE] (2)

- 1.14 Ke tsela eo a behileng letsoho ka yona lerameng./ Ke sefahleho se sa thabang ha a boha setshwantsho sa *X-Ray* e bontshang matshwafo a hae. √

[TSHWAYA E LE NNGWE FEELA] (1)

O ka hlaselwa ke lefu la pelo./ka taboha methapo ya monahano. ka shwa lehlakore./ka ba le kगतello ya maikut

(1)

- 1.16 O leka ho e toloka hore a be le kutlwisiso ya botebo ba lefu le mo tshwereng ho ya ka setshwantsho sa *X-Ray* eo a e tshwereng. /

- O bona setshwantsho se sa thabiseng kapa se tshosang sa matshwafo a hae.

- Ha a dumele seo a se bonang setshwantshong sa *X-Ray*. √

[TSHWAYA E LE NNGWE FEELA] (2)

- 1.17 Ditaba tsa TEMA YA A di bolela hore motho ha a hlahlobuwe hore o na le kankere o ba le kगतello ya maikutlo eo re e bohlang ho mosadi ya hlahellang setshwantshong se TEMENG YA B. √√

(2)

- 1.18 Ke mohopolo. Kankere ha e kgethe, e tshwara batho ba merabe yohle ka ho tshwana. √√

(2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2**

Fumana se bakang ditlwaelo tse mpe. √Fetola seo o se etsang ka mehla ho hlola tlwaelo. √Tsitlallela ntlhakemo ya ho fetoha. √Fumana mabaka a o susumetsang ho fetoha mme o a tsepamisetse maikutlo. √Dumela hore o ka fetoha. √Shebana le ho fetola tlwaelo e le nngwe ka nako. √. Etsa dintho tse tla o hopotsa ho fetola ditlwaelo tse mpe. √

	QOTSO		DINTLHA TSE LEBELLETSWENG
1.	Ho bohlokwa ho hlwaya sesosa sa ditlwaelo tse mpe.	1.	Fumana se bakang ditlwaelo tse mpe.
2.	Dipatlisiso di hlahisitse hore tsela e sebetsang hantle haholo ho fetola tlwaelo ke ho fetola seo o se etsang ka mehla.	2.	Fetola seo o se etsang ka mehla ho hlola tlwaelo.
3.	O hloka ho nka qeto e sa fetoheng, o se ke wa tela feela ka mora boiteko bo le bong.	3.	Tsitlallela ntlhakemo ya ho fetoha.
4.	O tlameha ho iphapanyetsa taba ya hore ho thata ho fetoha mme o shebane le mabaka a etsang hore o batle ho fetoha.	4.	Fumana mabaka a o susumetsang ho fetoha mme o a tsepamisetse maikutlo.
5.	Amohela diphetoho di le bonolo ebile di laoleha.	5.	Dumela hore o ka fetoha.
6.	Fetola tlwaelo e le nngwe ka nako.	6.	Shebana le ho fetola tlwaelo e le nngwe ka nako.
7.	Iketsetse dikgopotso tse tla o thusa ho fetola ditlwaelo tse mpe.	7.	Etsa dintho tse tla o hopotsa ho fetola ditlwaelo tse mpe.

(Palo ya mantswe = 59)

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Ho tshwauwa ha kgutsufatso ho itshetlehile hodima dintlha tse hlokwang ke potso.

Qotso: Polelo ha e ntse e le jwalo kaha e tswa temeng.

- Polelo e fokoditsweng feela dikotwana tsa mantswe empa e ntse e na letlhahlamano e tshwanang ya mantswe ho tswa temeng.

Ntlha: Polelo e bopilweng ka tsela e fapaneng le ya sethatho feela e ntse e arabela potso.

- Polelo e nang le tlatsetso ya mantswe a mang kapa tshebediso ya mahlalosongwe feela e ntse e arabela potso.

Kabo ya matshwao: o Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooho).

- Matshwao a 3 bakeng sa puo
- Matshwao kaofela: 10

Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:

- Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le 1.
- Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2.
- Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3.

Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:

- Diqotso tse 6–7: se fane ka matshwao bakeng sa puo
- Diqotso tse 4–5: fana ka letshwao le 1.
- Diqotso tse 2–3: fana ka matshwao a 2-

Dintlha	Tse iqapetsweng	Tse qotsitsweng di le jwalo
Matshwao a dintlha		
Matshwao a puo		
Matshwao ohle		

ELA TLHOKO:

Palo ya mantswe:

- Batshwayi ba lokela ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng. o Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng, bala ho fihla palong ya mantswe e behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya mantswe
Sesotho	Ke	a	tsamaya	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3: PAPATSO**

- 3.1 Plush ✓ (1)
- 3.2 Ho bentsha dieta ✓ (1)
- 3.3 Bana ba sekolo ✓ (1)
- 3.4 Etela www.plush.co.za ✓✓ (1)
- 3.5 Ho hapa sephuthelwana sa plush back to school se bitsang R1000 ✓✓ (2)
- 3.6 Mengolo e fapaneng/ puo e susumetsang/ setshwantsho ✓✓ (2)
- 3.7 Ee, hobane e na le dihlahiswa tsa maemo a hodimo tse fepang le ho laola dieta.

KAPA

Tjhe, empa e le tsela feela ya ho bapatsa. ✓✓

[KARABO YA MORUTWANA E ANANELWE]

(2)
[10]

POTSO YA 4

- 4.1 Di dumellana le yona hobane mokgwa oo a ahlameng ka wona, o bontsha hore o hoeleditse, o halefile ebile mathe a ipetsa ka molomo ha a ntse a bua. ✓✓ (2)
- 4.2 Sepheo sa hae ka lona ke ho bontsha ho makala/ho hlollwa/ho halefa ha monna eo. ✓✓ (2)
- 4.3 Tshekamelo e totobatswa ke taba ya hore monna ya khathunung o akaretsa batho ba bomme ka ho sebedisa lentswe 'lona' empa e se hore ke bomme kaofela ba jwalo ka eo ya buang le yena. ✓✓ (2)
- 4.4 A/Monna eo a ka ikutlwa a nyatsehile kaha 'pharama' ke lentswe le sebedisetswang ho bontsha ho nyatsa/nyenyefatsa kapa ho tella motho e mong. ✓✓ (2)
- 4.5 Tjhe, ha di dumellane le wona hobane ho ya ka melao ya mosebetsi wa hae, o lebelletswe ho tseba le ho kgona ho laola maikutlo a hae maemong ohle. ✓✓ (2)

[10]

POTSO YA 5: TEMA YA PROSA

- 5.1 Tshebediso ya mantswe ao/polelwana eo e bontsha hore bolebadi bo na le dimpe bo boetse bo na le dintle. √√ (2)
- 5.2 'Ha o le dilemong tsa boqheku teng ha ke sa bua'.
• le sebedisitse ka sepheo sa ho hatella hore motho ha a se a tsofetse o se a lebala haholo kapa o na le bothata bo boholo ba ho lebala.
• le sebedisitse ka sepheo sa ho totobatsa hore ha o lahlehelwe ke menyetla feela, empa bohloko ba teng bo toma.
[TSHWAYA E LE NNGWE FELA] √√ (2)
- 5.3 Lentswe leo le ntsebisa hore ketsahalo eo e ile ya mo ama ha bohloko haholo. √√ (2)
- 5.4 O re hlokomedisa hore bolebadi bo matla ebile bo kotsi haholo, kaha bo ka fetola bophelo ba motho eo bo mo tshwereng ka motsotswana. √√ (2)
- 5.5 Mongodi o kgethile ho ikenyelletsa ka sepheo sa ho tiisetša mmadi hore bolebadi ha bo kgethe nku ka pere le yena bo ka nna ba mo tshwara. √√ (2)
- [10]**

MATSHWAO KAOFELA A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE : 70